

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Avgust 2009

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

SADRŽAJ

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA.....	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA.....	7
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA.....	8
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	
	REGULATORNA TELA	12
	DRŽAVNI ORGANI.....	14
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE	17
	REALIZACIJA VLADINIH INTERVENTNIH MERA ZA POMOĆ MEDIJIMA U USLOVIMA KRIZE	18
V	PROCES DIGITALIZACIJE.....	19
VI	PROCES PRIVATIZACIJE	20
VII	ZAKLJUČAK	21

Ovaj Izveštaj realizovan je zahvaljujući građanima SAD u okviru programa podrške medijima Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Izneti stavovi pripadaju isključivo autoru i ne predstavljaju zvaničan stav USAID-a i IREX-a.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

Sloboda medija i pravo na slobodu izražavanja, kroz pravo na javno informisanje, uređeni su, pre svega, Zakonom o javnom informisanju. Ovim zakonom se garantuje sloboda izražavanja, zabranjuje njeno ograničavanje, bilo kakav pritisak ili uticaj na medije. U posmatranom periodu, zabeležene su različite povrede slobode izražavanja, a ovde su izdvojene one karakteristične.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Aleksandrovac, 2.8.2009 - Dobrila Vukojević, načelnica Uprave aleksandrovačke opštine, zabranila je dopisniku *Blica* Gvozdenu Zdraviću ulaz u salu SO Aleksandrovac, gde je povodom posete ambasadora Slovenije i Holandije toj opštini organizovana konferencija za novinare, preneo je ovaj list. Dobrila Vukojević je novinarima izjavila da iza zabrane stoje protokolarni razlozi, odnosno zahtev službe marketinga AD „Vino-Župa“ koja je organizovala posetu ambasadora toj opštini. U službi marketinga „Vino-Župe“ tvrde da su upravo suprotno insistirali da konferenciju za novinare ambasadora Slovenije i Holandije prati što veći broj novinara.

1.2. Lazarevac, 3.7.2009 – Lokalna televizija *Kolubara RTL* iz Lazarevca skinuta je sa ponude kablovske distributivne mreže *Kopernikus* u Lazarevcu, Lajkovcu, Arandjelovcu i Topoli, uz inicijalno obrazloženje da su u pitanju tehnički razlozi. U televiziji *Kolubara RTL*, međutim, smatraju da je razlog izveštavanje o malverzacijama u Rudarskom basenu *Kolubara*. Direktor *Kopernikusa*, Srđan Milovanović, u odgovoru na protest Udruženja novinara Srbije, potvrdio je da isključenje nije posledica tehničkih razloga, a skidanje *Kolubare RTL* sa ponude pokušao je da opravda činjenicom da ta televizija nema dozvole Radiodifuzne i Agencije za telekomunikacije. (detaljnije u analizi na strani 3)

1.3. Kraljevo, 6.8.2009 - Novinaru Jovanu Slijepčeviću, dopisniku dnevnog lista *Alo!* iz Kraljeva, nepoznata osoba pretila je zbog tekstova koje je pisao o navodnom seksualnom zlostavljanju žandarma koje je isti navodno doživeo u ordinaciji lekara u tom gradu. Prethodno je dnevni list *Kurir*, za Slijepčevićeve tekstove izneo tvrdnju da su podmetačina hrvatske i albanske obaveštajne službe.

1.4. Priboj, 7.8.2009 - Dragomir Minić, zamenik predsednika opštine Priboj, uputio je pretnje Danici Gudurić, glavnoj i odgovornoj urednici *Radio Lima* i saradnici *Sandžaka Danas*. Nakon saznanja da je bilo problema na gradskom bazenu, Gudurićeva je pozvala Mišu Ječmenicu, direktora Sportskog centra. ”Ječmenica je bio izuzetno korektan u razgovoru, ali je njegov telefon uzeo Dragomir Minić, zamenik predsednika opštine Priboj i počeo da mi psuje majku i pretil da će zatvoriti *Radio Lim*, izjavila je Danica Gudurić.

1.5. Guča, 8.8.2009 - Izveštači sa Sabora trubača u Guči negodovali su zbog pozivanja novinara *Blica* i *Večernjih novosti* na razgovor u policiju. Novinari su bili saslušavani zbog izveštavanja su o incidentu u kome je Francuska državljanka od strane pripadnika obezbeđenja izbačena iz Doma kulture u Guči i vređana na rasnoj osnovi. Predsednik izvršnog odbora UNS Petar Jeremić uputio je protest organizacionom odboru dragačevskog sabora zbog toga što se saslušavaju novinari, umesto da bude saslušan vinovnik incidenta.

1.6. Priština, 16.8.2009 - Novinara *Blica* sa Kosova Nedeljka Zejaka napala su dvojica članova biračkog odbora u Lapljem Selu, jedan iz SPS-a, a drugi iz grupe građana „Vidovdan“, na lokalnim izborima održanim u skladu sa odlukom Vlade Srbije. *Blic* piše da je član biračkog odbora iz SPS fizički nasrnuo na Zejaka i pokušao da mu oduzme fotoaparatus, dok je član biračkog odbora iz „Vidovdana“ pretio tom novinaru likvidacijom zato što je napisao kritički tekst o politici SPS-a na Kosovu.

1.7. Beograd, 17.8.2009 – Siniši Vučiniću, koji se predstavlja kao predsednik Inicijativnog odbora Srpskog četničkog pokreta Republike Srpske i nekadašnji funkcioner JUL-a, posle saslušanja kod dežurnog istražnog sudije, određen je pritvor do osam dana. Vučinić je saslušan po predlogu Trećeg opštinskog javnog tužilaštva u Beogradu, zbog sumnje da je počinio krivično delo ugrožavanja sigurnosti, jer je krajem juna putem javnih pisama pretio smrću novinaru Milošu Vasiću i narodnom poslaniku Žarku Koraću. Istražni sudija odredio je pritvor zbog opasnosti da bi Vučinić mogao da ponovi delo.

1.8. Beograd, 20.8.2009 - Narodni poslanik Žarko Korać dao je iskaz pred istražnim sudijom Trećeg opštinskog suda povodom pretnji koje je protiv njega nedavno preko medija uputio Siniša Vučinić. Novinar nedeljnika *Vreme* Miloš Vasić - kome je Vučinić takođe pretio - biće saslušan naknadno, po povratku s odmora. Korać je posle saslušanja izjavio da je Vučinićeve pretnje shvatio ozbiljno „s obzirom na to da se radi o čoveku za koga su mediji pisali da je privođen zbog pokušaja iznude u Novom Sadu i da je posedovao oružje bez dozvole,“ kao i da očekuje da će Tužilaštvo podići optužnicu.

1.9. Beograd, 26.8.2009 - Portparol Trećeg opštinskog suda u Beogradu Dragan Milošević, potvrdio je medijima da je Treće opštinsko javno tužilaštvo u Beogradu podiglo optužni predlog protiv Siniše Vučinića zbog pretnji poslaniku Žarku Koraću i novinaru Milošu Vasiću iznetih u medijima u Republici Srpskoj.

Ustavom Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 98/2006) zajemčena je sloboda mišljenja i izražavanja, kao i sloboda da se govorom, pisanjem, slikom ili na drugi način traže, primaju i šire obaveštenja i ideje. Ustav dalje predviđa da se sloboda izražavanja može

zakonom ograničiti, pod uslovom da je to neophodno radi zaštite prava i ugleda drugih, čuvanja autoriteta i nepristrasnosti suda i zaštite javnog zdravlja, morala demokratskog društva i nacionalne bezbednosti Republike Srbije. Zakonom o javnom informisanju ("Službeni glasnik RS", br. 43/2003, 61/2005), dalje je predviđeno da niko ne sme, ni na posredan način, ograničavati slobodu javnog informisanja, ni jednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Zakon posebno predviđa da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla.

Zakon predviđa i da državni organi i organizacije, organi teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, javne službe i javna preduzeća, kao i poslanici i odbornici, imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. Nažalost, protivno izričitoj zakonskoj odredbi, često je slučaj da se, posebno u lokalnim samoupravama, kao što se to u posmatranom periodu dogodilo u Aleksandrovcu, pojedinim novinarima uskraćuje pravo na informacije o radu organa ili pristup određenim događajima i konferencijama za štampu (vidi pod 1.1.)

Indikativan je i slučaj lokalne televizije „Kolubara RTL“ iz Lazarevca kojoj je onemogućena kablovska distribucija programa na teritorijama opština Lazarevac, Lajkovac, Arandjelovac i Topola (vidi pod 1.2.) Zakonom o javnom informisanju predviđeno je da lice koje se bavi distribucijom javnih glasila ne sme da odbije da distribuira nečije javno glasilo bez opravdanog komercijalnog razloga, kao ni da za distribuciju javnog glasila postavlja uslove koji su suprotni tržišnim principima. Ova odredba se pre svega odnosi na distribuciju štampanih medija, budući da u odnosu na kablovsku distribuciju televizijskih programa, postoje i tehnička ograničenja kapaciteta distributivnih mreža. U konkretnom slučaju uredništvo „Kolubare RTL“ iz Lazarevca optužilo je kablovskog distributera „Kopernikus“ za skidanje programa sa mreže u nameri da se spreči izveštavanje o malverzacijama u energetsom gigantu Rudarski basen „Kolubara“. Direktor „Kopernikusa“ Srđan Milovanović odgovarajući na protest UNS-a, potvrdio je da isključenje nije posledica tehničkih razloga, kako je „Kolubari RTL“ prvobitno saopšteno, te ukazao da je problem zapravo u „Kolubari RTL“ koja nema dozvole RRA i RATELa. Ovakvo obrazloženje direktora „Kopernikusa“, međutim, ne stoji. Naime, RRA izdaje objedinjenu dozvolu za emitovanje, koja u sebi sadrži i dozvolu ili dozvole za predajnike RATELa, samo u slučaju zemaljskog emitovanja. U slučaju kablovskog emitovanja, kada konkretna stanica nema dozvolu za zemaljsko emitovanje, po Zakonu o radiodifuziji dozvola se izdaje mimo javnog konkursa i na zahtev samog kablovskog operatora. Dodatan problem predstavlja činjenica da, iako je važeći Zakon o radiodifuziji usvojen još 2003. godine, RRA još uvek nije počela da izdaje dozvole za kablovsko emitovanje, niti je makar usvojila pravilnike na osnovu kojih će takve dozvole izdavati. Posledica ovoga je da se u Srbiji, praktično svi kablovski programi, koji nemaju zemaljske dozvole (bilo iz razloga što nemaju ambicije da zemaljski emituju, ili pak što takve dozvole

nisu dobili na Javnim konkursima) emituju praktično bez dozvole. I samom „Kopernikusu“ činjenica da „Kolubara RTL“ nema zemaljsku dozvolu, a da je izdavanje iste za kablovsko emitovanje zbog nepostojanja odgovarajuće podzakonske regulative RRA nemoguće tražiti, nije smetala da prethodne tri godine uredno distribuira ovaj program.

Najzad, iako je avgust mesec kada je, zbog sezone godišnjih odmora, po pravilu manje slučajeva pretnji i pritisaka na novinare i medije, ove godine se to nije pokazalo kao slučaj. Za pohvalu je energična akcija tužilaštva i policije povodom pretnji Siniše Vučinića novinaru Milošu Vasiću i narodnom poslaniku Žarku Koraću. Protiv Vučinića je pre kraja avgusta već podignut optužni predlog i očekuje se zakazivanje glavnog pretresa. Imajući u vidu da se u drugim sličnim slučajevima postupci ne pokreću uopšte, ili ne pokreću ovako brzo, može se ipak postaviti pitanje da li bi i sa pretnjama Siniše Vučinića bio isti slučaj da pored pretnji novinaru Milošu Vasiću, nije pretio i Žarku Koraću, narodnom poslaniku i predsedniku Socijaldemokratske Unije.

2. Sudski postupci

2.1. Niš, 11.8.2009 - Opštinski sud u Nišu oglasio se nenadležnim za vođenje postupka protiv dnevnog lista „Pres“ po tužbi bivšeg načelnika Vojne direkcije za imovinsko-pravne poslove Žarka Šurbatovića. Isti sud je po zahtevu istog tužioca, zbog istih podataka, ali objavljenih u niškom dnevniku „Narodne novine“, od istog autora Dragane Kocić, aprila ove godine doneo presudu po kojoj su novinar i glavni i odgovorni urednik lista dužni da Šurbatoviću i njegovoj supruzi nadoknade nematerijalnu štetu u iznosu od milion dinara. U tekstovima u „Presu“ i „Narodnim novinama“ novinarka Dragana Kocić objavila je navode optužnice koju je protiv Šurbatovića i njegove supruge podnelo Okružno javno tužilaštvo. Šurbatović i njegova supruga su u međuvremenu za delo koje im se stavlja na teret optužnicom, prvostepeno osuđeni.

2.2. Šid, 11.8.2009 - Okružni sud u Sremskoj Mitrovici naložio je vraćanje Tatjane Pejić, nekadašnje direktorke Radio Šida, u radni odnos kao novinara na neodređeno vreme. Pejićeva je, posle izbora u jesen 2004. godine, razrešena funkcije i ponuđen joj je posao novinara, ali na određeno vreme, što je odbila da prihvati. Radio Šid je u obavezi da na ime izostalih zarada i doprinosa, ali i sudskih troškova, Tatjani Pejić isplati oko 3,5 miliona dinara.

O prvostepenoj presudi Opštinskog suda u Nišu, iz aprila 2009. godine, kao primeru neprihvatljive prakse domaćih sudova, pisali smo u Prvom broju specijalizovane Publikacije „Monitoring medijske scene u Srbiji“ dostupnom na Internetu na adresi:

<http://www.anem.org.yu/admin/article/download/files/Publikacija%201%20%20FV2%2031.08.2009..pdf?id=188>.

Tom presudom je sudija Jasmina Andrejević obavezala novinarku Draganu Kocić i glavnog i odgovornog urednika niških "Narodnih novina", Timošenka Milosavljevića, da plate milion dinara, na ime naknade štete, majoru Žarku Šurbatoviću, bivšem načelniku Vojne direkcije za pravnoimovinske poslove Vojske Srbije, i njegovoj supruzi Gordani Šurbatović.

Interesantno je da se u novom slučaju, uprkos identičnom činjeničnom osnovu, Opštinski sud u Nišu sada oglasio nenadležnim i predmet uputio na dalji postupak Okružnom sudu. U skladu sa važećim odredbama Zakona o javnom informisanju Okružni sud nadležan je za postupke po tužbama koje se podnose zbog povrede prava na privatni život.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o radiodifuziji

Republička radiodifuzna agencija (RRA) objavila je na svojoj internet prezentaciji, 20. avgusta, uputstvo za podnošenje predstavki, odnosno prigovora u vezi sa sadržajem programa i ponašanjem emitera. Uputstvo sadrži i obrazac predstavke, odnosno prigovora. Uputstvo je dostupno [ovde](#)

Zakonom o radiodifuziji utvrđena je nadležnost RRA da odlučuje o predstavkama fizičkih i pravnih lica u vezi sa sadržajem programa emitera, odnosno ako smatraju da se tim programima vređaju ili ugrožavaju njihovi lični interesi ili opšti interes. Zakonom je takođe utvrđena i nadležnost RRA da odlučuje o prigovorima emitera. Emiter može da podnese prigovor na postupanje drugog emitera, usled kog postupanja trpi ili može da pretrpi štetu.

RRA, ukoliko nađe da je predstavka osnovana, dužna je da preduzme mere prema emiteru, kao i da podnosioca predstavke uputi na koji način može da zaštiti svoj interes. Mere koje agenciji stoje na raspolaganju, u skladu sa Zakonom o radiodifuziji, u rasponu su od opomene i upozorenja do privremenog ili trajnog oduzimanja dozvole za emitovanje programa.

Objavljivanje uputstva za podnošenje predstavki, odnosno prigovora na internet prezentaciji RRA može da ukazuje na nameru Agencije da se u vršenju nadzora nad radom emitera

umesto, ili uz rezultate sopstvenog monitoringa, odnosno monitoringa koji vrše agencije angažovane u tu namenu, više oslanja na informacije dobijene od gledalaca, odnosno slušalaca i samih emitera. Ovakva promena imala bi i ekonomsko opravdanje, budući da bi mogla uticati na ekonomičniju regulaciju. Naime, nije poznato u kom obimu troškovi monitoringa učestvuju u ukupnim rashodima RRA, ali je nesporno da to učešće nije malo. Po podacima iz Informatora o radu RRA u službi Agencije za nadzor i analitiku, koja se bavi monitoringom rada emitera, zaposleno je 31 lice. Poređenja radi, u pravnoj službi Agencije, koja bi, između ostalog trebalo da se bavi i regulativom, osnovnom aktivnošću RRA kao sektorskog regulatora, zaposleno je samo 5 lica.

3. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti

U pregledu aktivnosti Službe Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti u avgustu, navodi se da predmeti koji zahtevaju vršenje inspeksijskog nadzora i dalje ostaju nerešeni. Razlog je nepostojanje potrebnih kapaciteta Poverenika za te poslove, zbog neodobrenih sredstava za plate zaposlenih koji bi radili na tim poslovima.

Podsetićemo, Zakon o zaštiti podataka o ličnosti usvojen je u Narodnoj skupštini Republike Srbije u oktobru 2008. godine i formalno se primenjuje od 1. januara 2009. godine. Njegova primena, međutim, ograničena je zbog nepostojanja materijalnih, tehničkih i kadrovskih uslova.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

1. Zakon o izmenama i dopunama zakona o javnom informisanju

Dana 31. avgusta, Narodna skupština usvojila je Zakon o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, čiji predlog su oštro kritikovala sva medijska udruženja. Većinu za izglasavanje zakona u parlamentu, budući da su pojedine članice vladajuće koalicije glasale protiv ili bile uzdržane, obezbedila je opoziciona Liberalno-demokratska Partija. LDP je prethodno održao konsultacije sa novinarskim udruženjima. Nakon konsultacija sa Nezavisnim udruženjem novinara Srbije, saopšteno je da su se LDP i NUNS saglasili da je neophodno hitno doneti medijsku strategiju kojom će biti definisan pravac razvoja medija i stvoreni preduslovi za donošenje konkretnih zakonskih rešenja. U saopštenju je takođe navedeno da je LDP prihvatio zahtev NUNSa da sa predlagačima zakona razgovara o njegovoj izmeni amandmanima, koji bi taj predlog zakona učinili prihvatljivim za medije i javnost, u situaciji kada je parlamentarna većina već obezbeđena za njegovo izglasavanje.

Nakon sastanka sa Udruženjem novinara Srbije, saopšteno je da je UNS prihvatio da zajedno s ostalim novinskim udruženjima učestvuje u izradi medijske strategije. UNS je ostao kod primedbi na izmene Zakona o javnom informisanju i izjasnio se protiv njegovog usvajanja.

U danu za glasanje usvojeno je šest amandmana Vlade na predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, kao i jedan amandman opozicije. Amandmanima su izmenjena neka od rešenja koja su od medijskih udruženja ocenjena kao neprihvatljiva, kao što su obavezan visoki novčani kapital kod osnivanja medijskih preduzeća ili obavezno obustavljanje izdavanja medija za osnivače čiji je račun u blokadi duže od 90 dana u prethodnoj godini. Neka druga rešenja, koja su medijska udruženja ocenila kao podjednako neprihvatljiva, Skupština je ipak usvojila. Zakon sadrži zabranu izdavanja medija kao sankciju za neupisivanje u registar, zabranu prenosa osnivačkih prava na medijima na drugog osnivača, kao i višestruko uvećane novčane kazne za povredu prezumpcije nevinosti i povredu prava maloletnika.

Već u popodnevnim časovima istoga dana, predsednik Republike ukazom je proglasio zakon. Do tog trenutka na Internet prezentaciji Skupštine, bio je dostupan samo tekst predloga bez sedam usvojenih amandmana. Konačan tekst zakona, sa usvojenim amandmanima u tom trenutku nije bio dostupan javnosti. Sam trenutak proglašenja zakona važan je zato što je u skladu sa članom 169. stav 1. Ustava, vreme između izglasavanja zakona i njegovog proglašenja, period u kome trećina narodnih poslanika može podneti zahtev za prethodnu ocenu ustavnosti. Ranim proglašavanjem zakona poslanici su faktički ograničeni u korišćenju ovog prava.

2. Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina

Istog 31. avgusta, Narodna skupština usvojila je i Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Ovaj Zakon utvrđuje da su Nacionalni saveti predstavnička tela koja nacionalne manjine predstavljaju u oblasti obrazovanja, kulture, informisanja na manjinskom jeziku i upotrebe jezika i pisma. Zakon dalje predviđa da Nacionalni saveti mogu osnivati medijska preduzeća, ali i da republika, pokrajina ili lokalne samouprave, mogu na Nacionalne savete prenositi osnivačka prava na svojim medijima koji u celini ili pretežno informišu na manjinskim jezicima. Zakon takođe predviđa da se finansiranje tako prenetih medija ima i dalje vršiti iz istih izvora kao i pre prenošenja. Ovo rešenje nije u skladu sa Zakonom o javnom informisanju i Zakonom o radiodifuziji koji, s jedne strane, predviđaju obaveznu privatizaciju javnih medija, a sa druge, propisuju da osnivač javnog glasila ne može biti ustanova, preduzeće i drugo pravno lice koje se u celini ili pretežnim delom finansira iz javnih prihoda.

Nešto pre usvajanja Zakona, mediji su pisali o sukobu između Bunjevačkog nacionalnog saveta i Bunjevačkog informativnog centra, osnivača „Bunjevačkih novina“. Nacionalni savet

pokušao je da smeni Upravni odbor informativnog centra, upravo u cilju uticaja na uređivačku politiku. Dnevni list „Politika“ preneo je mišljenje Suzane Kujundžić - Ostojčić, direktorke i urednice „Bunjevačkih novina“, da je unutar nacionalnog saveta došlo do političkih podela na proradikalnu i prodemokratsku struju, te da je proradikalni blok pokušao da smeni upravni odbor Bunjevačkog informativnog centra.

Ovakve informacije samo potvrđuju tezu da prenošenje osnivačkih prava na medijima na nacionalne savete nacionalnih manjina, nije model koji bi pružio garancije nezavisne uređivačke politike medija na manjinskim jezicima.

3. Zakon o nedozvoljenom objedinjavanju i javnosti vlasništva javnih glasila

Zakon o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva, čiji nacrt je još u aprilu ove godine završila radna grupa koju je formiralo Ministarstvo kulture, kako je samo Ministarstvo saopštilo, upućen je na pribavljanje mišljenja nadležnih organa u skladu sa Poslovníkom Vlade i Zakonom o radiodifuziji. Naime, Poslovník Vlade predviđa da je predlagač (što je u ovom slučaju Ministarstvo kulture) o svakom nacrtu zakona dužan da pribavi mišljenje Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo, Ministarstva finansija i Kancelarije za pridruživanje Evropskoj uniji. U skladu sa istim propisom, u konkretnom slučaju Ministarstvo kulture dužno je da pribavi mišljenje i Ministarstva pravde, budući da se nacrtom propisuju određeni prekršaji, ali i od drugih organa državne uprave sa čijim delokrugom je povezano pitanje na koje se nacrt odnosi. Ovo bi u konkretnom slučaju moglo da bude Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja. Zakonom o radiodifuziji propisano je da nadležni državni organi, prilikom pripreme propisa koji se odnose na oblast radiodifuzije, pribavljaju i mišljenje Republičke radiodifuzne agencije. Poslovníkom Vlade propisano je da su svi kojima je predlagač dostavio nacrt ili predlog akta na mišljenje dužni da mišljenje dostave pismeno u roku od 10, odnosno 20 dana u slučaju da se radi o nacrtu sistemskog zakona. Ako mišljenje ne bude dostavljeno u roku, smatra se da nije bilo primedaba. Zakonom o radiodifuziji nije propisan poseban rok u kome je Republička radiodifuzna agencija dužna da dostavi mišljenje.

Poseban problem, međutim, predstavlja činjenica da je u međuvremenu, Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, usvojenim 31. avgusta, već uveden medijski registar, što može da ukazuje na to da vlast zapravo nije zadovoljna načinom na koji je medijski registar zamišljen nacrtom Zakona o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva. Razlike između ova dva zakona, u pogledu rešenja kojima je uređen Registar javnih glasila, su velike. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju kritikovan je i zbog toga što izdavanje javnog glasila koje u Registar nije upisano, sankcioniše izricanjem mere obustave delatnosti izdavanja, čime upis u Registar zapravo postaje uslov objavljivanja medija. Ovo rešenje problematično je, kako sa aspekta Ustavnog jemstva

slobode da se novine i druga sredstva javnog obaveštavanja osnivaju bez odobrenja, tako i takođe Ustavom zajemčenog prava na slobodu izražavanja. Za razliku od Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, nacrt Zakona o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva, ne predviđa upis u registar kao uslov objavljivanja medija. Takođe, njime se daleko detaljnije reguliše, kako svrha vođenja registra, tako i podaci koji se u njemu vode, te pravna sredstava koja osnivaču medija stoje na raspolaganju za slučaj da je nezadovoljan odlukom registratora.

4. Zakon o tajnosti podataka

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, ocenio je da je Predlog zakona o tajnosti podataka koji je Vlada Srbije utvrdila i dostavila Narodnoj skupštini na usvajanje, na nezadovoljavajućem nivou i sa konceptijskog i sa pravno tehničkog stanovišta. Naime, prema Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Poverenik za informacije od javnog značaja ima pravo uvida u svaki dokument, svaki nosač informacija, bez ograničenja i to njegovo ovlašćenje u višegodišnjoj praksi niko nije doveo u pitanje. U svom obraćanju predsedniku Vlade, ukazao je da po Predlogu zakona o tajnosti podataka on više neće imati ex lege pravo da pristupa ni jednom dokumentu koji nosi oznaku poverljivosti. Na ovaj način, njegova pozicija se kvalitativno menja, te dovodi u pitanje mogućnost da vrši određene funkcije u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Krajem meseca, Ministarstvo pravde iskazalo je spremnost da prihvati kritičke primedbe stručne javnosti upućene na predlog Zakona o tajnosti podataka, kao i da, u slučaju da su nedostaci predloga toliko veliki da se ne mogu otkloniti amandmanima, predloži Vladi da isti povuče iz procedure. Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti pozdravio je ovaj stav kao odgovoran i konstruktivan.

Odredba Predloga zakona o tajnosti podataka koja je u javnosti trpela najoštrije kritike, predviđa mogućnost da organ u čijem je posedu tajni podatak, klasifikovan kao strogo poverljiv ili kao državna tajna, može Zaštitniku građana i Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, ograničiti pristup tom podatku.

Usvajanje Zakona o tajnosti podataka, čija rešenja neće ograničiti ovlašćenja poverenika i ombudsmana, od značaja je za medije, polazeći od činjenice da novinari, posebno oni koji se bave istraživačkim novinarstvom, često dolaze u priliku da moraju sami da cene dopuštenost objavljivanja podataka do kojih dolaze. Novinari su do sada, u slučaju sumnje u dopuštenost objavljivanja, odgovore morali da traže rasute u čitavom nizu propisa, po pravilu dobrano zastarelih, često nasleđenih iz perioda nedemokratskog režima. Posao novinara bi trebalo da bude olakšan usvajanjem zakona koji utvrđuje jedinstven sistem određivanja i zaštite tajnih podataka od interesa za nacionalnu i javnu bezbednost, odbranu, unutrašnje i spoljne

poslove, pristup takvim podacima, način na koji oni prestaju da budu tajni, odnosno rokove tajnosti, kao i nadležnosti organa u primeni i nadzoru nad sprovođenjem zakona.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

Pojedine aktivnosti RRA obrađene su u Odeljku II ovog izveštaja, u delu koji se bavi monitoringom implementacije Zakona o radiodifuziji.

U toku avgusta 2009, štampani mediji su se bavili pitanjem nelegalnog emitovanja TV i radio programa na jugu Srbije. TV „Preševo“, čiji je osnivač lokalna samouprava, prema tvrdnjama više štampanih medija, nakon pečaćenja predajnika zbog neposedovanja dozvole za emitovanje, od 03.08.09. ponovo emituje nelegalno na frekvenciji koju je dobila privatna stanica TV „Aldi“. O tome je ova privatna stanica obavestila javnost, ali i RRA i RATEL, tražeći od nadležnih da mu obezbede nesmetano emitovanje programa. Posebnu pažnju je sredinom avgusta privuklo otvoreno pismo vlasnika RTV „Spektri“ iz Bujanovca, kojim obaveštava javnost da je odlučio da nelegalno pusti signal svoje radio-stanice (za TV stanicu poseduje dozvolu), u znak protesta što se na jugu Srbije ne poštuju zakoni u oblasti radiodifuzije, konkretno, zbog ponovnog nelegalnog emitovanja TV „Preševo“. U novinama se takođe moglo pročitati da, prema izjavama predstavnika ovog regulatornog tela, najviše nelegalnih emitera ima u Novom Sadu i Požarevcu, da čak imaju svoja udruženja, a da regulatorna tela ostaju vezanih ruku jer nemaju mogućnost da oduzmu opremu, niti imaju adekvatnu pomoć MUPa.

Zakonom o radiodifuziji je u članu 64a predviđeno da Savet RRA donosi odluku o zabrani emitovanja programa, koja se bez odlaganja dostavlja fizičkom ili pravnom licu koje emituje program bez dozvole. To lice je dužno da obustavi emitovanje programa odmah nakon što odluka o zabrani emitovanja programa postane konačna (posle proteka roka za prigovor ili odbijanja prigovora kao neosnovanog). Ukoliko to lice ne postupi tako, odluka Saveta RRA se sprovodi prinudno, tako što ovlašćeno lice RRA vrši pečaćenje kako prostorija u kojima su telekomunikaciona sredstva, tako i radio stanice (predajnika) koju koristi nelegalni emiter. Prilikom prinudnog izvršenja, ovlašćeno lice ima pravo da zatraži asistenciju MUPa. Sporost i komplikovanost postupka gašenja emitera, kome prethodi i postupak utvrđivanja nelegalnog

emitovanja koji sprovodi RATEL, jedan je od razloga za neefikasnost gašenja „piratskih“ radiodifuznih stanica. Prema tvrdnjama predstavnika regulatornih tela, drugi razlog su njihova nedovoljna ovlašćenja u postupku zatvaranja nelegalnih stanica, koja bi po njima trebala da budu pojačana novim pravom - da licu koje bez dozvole emituje program privremeno oduzmu opremu za emitovanje. Tome bi poslužilo i uvođenje novog krivičnog dela – neovlašćeno posedovanje radio stanice, koje predlažu. Treći razlog koga navode je nedostatak asistencije MUPa.

Bez obzira na razloge, nesporna je činjenica da regulatorna tela još uvek nisu efikasno očistila etar od nelegalnih emitera. Kako je to jedan od osnovnih uzroka za nefunkcionisanje medijskog tržišta, a samim tim i za ekonomsku ugroženost legalnih emitera, neophodno je hitnom koordiniranom akcijom i regulatornih tela i nadležnih državnih organa, rešiti ovaj problem.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)

Na sajtu RATELa se nalazi informacija od 14.08.09, o digitalnoj radio-difuznoj službi, kojom je pojašnjeno na koga se odnosi prelazak sa analognog na digitalno emitovanje programa, predviđeno za 04.04.2012. U informaciji stoji:

„ Digitalna terestrička radio-difuzna služba, u smislu Sporazuma Ženeva 2006 (GE06) obuhvata digitalnu televiziju (DVB-T) u opsezima 174-230 MHz i 470-862 MHz i digitalni radio (T-DAB) u opsegu 174-230 MHz.

Uvođenje digitalne radio-difuzne službe u frekvencijskom opsegu 87,5-108 MHz (VHF-FM) nije bilo predmet Sporazuma Ženeva 2006 (GE06), pa obaveštavamo korisnike radio-frekvencija iz ovog opsega (radijski emiteri) da se planiranje frekvencija i korišćenje ovog opsega i nadalje radi u skladu sa Finalnim aktima Regionalnog sporazuma koji se odnosi na korišćenje opsega 87,5-108 MHz za FM zvučnu radio-difuziju, Ženeva, 1984 (GE84).

Strategijom i Akcionim planom za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, koji su objavljeni u Službenom glasniku Republike Srbije, broj 52/09, predviđeno je da Analog Switch-Off (ASO) bude 04.04.2012. godine. Podvlačimo da se prestanak rada analogne službe isključivo odnosi na televiziju i to u frekvencijskim opsezima 174-230 MHz i 470-862 MHz.

To znači:

- 1) Digitalno emitovanje televizijskog programa počće 04.04.2012. godine u frekvencijskim opsezima 174-230 MHz i 470-862 MHz.**
- 2) Digitalno emitovanje radijskog programa u opsegu 87,5-108 MHz se još uvek ne razmatra, niti postoje planovi za to.”**

Materija digitalizacije je usko stručna i nedovoljno poznata javnosti, pa i samim emiterima. Proces prelaska sa analognog na digitalno emitovanje programa u Srbiji, iako je Strategija sa Akcionim planom prošla i javnu raspravu, očigledno još uvek stvara konfuziju kod emitera. Zato je dobro što je RATEL, iako nema obavezu, razjasnio osnovne informacije o tome na koga se odnosi digitalizacija predviđena navedenim aktima.

Mišljenja smo da bi i ostali nadležni organi uključeni u ovaj proces, trebalo već sada da informišu ili edukuju one emitere na koje će se odnositi prestanak analognog i prelazak na digitalno emitovanje programa. To bi značajno doprinelo njihovoj boljoj pripremljenosti za nastupajuće promene.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

a) Posle letnje pauze, Narodna skupština je nastavila sa radom 31.08.09. Nastavljeno je Jedanaesto vanredno zasedanje Narodne skupštine u 2009. godini, koje je otpočelo 16.07.09.

U Danu za glasanje, 31. avgusta, narodni poslanici su se izjašnjavali u načelu i pojedinostima o tačkama dnevnog reda ovog zasedanja. Između ostalog, poslanici su usvojili potrebnom većinom glasova Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju i Predlog zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina.

Istog dana, predsednik je, od svih usvojenih zakona na navedenoj sednici Parlamenta, ukazom proglasio samo Zakon o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, koji je jedini od usvojenih zakona objavljen u Službenom glasniku RS br.71/09 od 31.08.09.

O pravnim posledicama usvajanja ova dva zakona, bilo je reči u odeljku III - Monitoring procesa usvajanja novih zakona, kao i u prošlom broju Monitoring Izveštaja, u istom odeljku, što možete videti ovde:

<http://www.anem.org.yu/admin/article/download/files/III%20%20MONITORING%20PROCESA%20USVAJANJA%20NOVIH%20ZAKONA.pdf?id=173>

b) Na sajtu Narodne skupštine, u rubrici *aktivnosti predsednika*, stoji informacija od 03.08.09, da je „predsednica Narodne skupštine Republike Srbije, prof.dr Slavica Đukić-Dejanović, uputila javni poziv za podnošenje predloga liste kandidata za člana Saveta Republičke radiodifuzne agencije. Poziv je upućen ovlašćenim predlagačima koji su predložili kandidate čiji mandat ističe: Skupštini Autonomne pokrajine Vojvodine, Konferenciji Univerziteta i tradicionalnim crkvama i verskim zajednicama. Svaki od ovlašćenih predlagača dužan je da, najkasnije u roku od dva meseca od dana upućivanja javnog poziva, dostavi

nadležnom Odboru Narodne skupštine predlog liste na kojoj se nalaze dva kandidata za upražnjena mesta u Savetu. Svaki od ovlašćenih predlagača utvrđuje predlog liste sa dva kandidata, sporazumno, međusobnim usaglašavanjem. Predsednica Skupštine će, najmanje 10 dana pre odlučivanja o izboru članova Saveta, na pogodan način, javno objaviti sve važeće liste kandidata koje su ovlašćeni predlagači podneli sa osnovnim biografskim podacima o kandidatima. Poziv će biti javno objavljen u Službenom glasniku RS i dnevnom listu „Politika“.

Zakonom o radiodifuziji je, u članu 27, utvrđeno da se član Saveta RRA bira na šest godina, a da se izuzetno od toga, prilikom prvog izbora, tri člana Saveta biraju na šest godina, tri člana na pet godina, a tri člana na četiri godine. Ovaj poziv je upućen ovlašćenim predlagačima (Skupštini AP Vojvodina, Konferenciji Univerziteta i tradicionalnim crkvama i verskim zajednicama) koji su predložili kandidate čiji mandat ističe 17.02.2010, nakon 5 godina od izbora za članove prvog saziva Saveta RRA.

Javni poziv je objavljen u dnevnom listu „Politika” 03.08.09, a u Službenom glasniku Republike Srbije tek 27.08.09. (broj 70/09). Rok za podnošenje lista je najkasnije dva meseca od dana upućivanja javnog poziva, pa ostaje nejasno od kog dana će se taj rok računati, što može da bude važno, jer sporazumno podnošenje lista, kroz proces međusobnog usaglašavanja, zahteva više vremena.

4. MINISTARSTVO ZA TELEKOMUNIKACIJE I INFORMACIONO DRUŠTVO

Rad ovog Ministarstva će biti razmatran u okviru Odeljka V – proces digitalizacije.

5. MINISTARSTVO KULTURE

a) Ministarstvo kulture je na svom sajtu objavilo saopštenje od 25.08.09, da Ministarstvo formira radnu grupu za izradu medijske strategije, koju će činiti predstavnici struke i medijske industrije. Ocenjujući da su nezavisni mediji neophodni za stvaranje i razvoj demokratske kulture u svakoj zemlji, Ministarstvo je navelo da medijska strategija obuhvata određivanje glavnih dugoročnih ciljeva i zadataka, definisanje pravaca akcija i opredeljivanje sredstava potrebnih za njihovu realizaciju, a sve sa ciljem uređivanja medijske oblasti, zakonodavstva i prakse. Celokupno saopštenje preuzmite ovde <http://www.kultura.sr.gov.yu/?jez=sc&p=4617>

b) U saopštenju Ministarstva od 27.08.09. stoji da su medijska udruženja podržala predlog za izradu medijske strategije i da su se pozivu na sastanak tog dana, odazvali svi pozvani učesnici: Nadežda Gaće, predsednica NUNS-a, Ljiljana Smajlović, predsednica

UNSa, Saša Mirković, predsednik ANEM-a, Zoran Papić, izvršni direktor Asocijacije medija i Vladan Filipčev, predsednik Asocijacije lokalnih nezavisnih medija Lokal pres. Na sastanku je dogovoreno da svako udruženje u što kraćem roku, izabere po dva svoja predstavnika koja će zajedno sa predstavnicima Vlade Srbije, raditi na izradi ovog dokumenta. Radna grupa će početi sa radom nakon imenovanja članova, a polazna osnova će biti postojeći dokumenti UNESCO-a, OEBS-a i Saveta Evrope. Takođe, predloženo je da se u izradu ove strategije uključe i predstavnici Univerziteta i ostalih stručnih institucija.

Izrada medijske strategije predstavlja osnovni uslov za dalji razvoj medijskog sektora. Kako je nalaz dosadašnjeg četvoromesečnog monitoringa pokazao, nedostatak strategije je jedan od uzroka zaustavljanja reformi u ovoj oblasti. Na to su odavno ukazivali mnogi, među prvima ANEM. Kako se pokazalo, bez strategije, parcijalna rešenja pojedinih medijskih pitanja su bila veoma loša, a istovremeno su i mnoga ostala nedovršena. S obzirom na značaj medija za razvoj demokratije u društvu, strategija bi morala biti rezultat šireg društvenog konsenzusa, a ne jednog ministarstva, kako bi je svi kasnije poštovali i doprineli njenom sprovođenju. Strategija bi morala da bude sveobuhvatna i da predvidi efikasna rešenja svih važnih medijskih pitanja.

Prema informacijama koje ima monitoring tim, mandate članova radne grupe bi trebalo da verifikuje Vlada, koja želi time da pokaže da joj je to prioritet u medijskom sektoru koji će podržati. Imajući u vidu nedoslednost Vlade u odnosu prema medijima, treba biti oprezan i sačekati da se vidi koliko će ovog puta biti ozbiljne njene proklamovane namere.

c) U istom saopštenju Ministarstva od 27.08.09. stoji da je, nakon letnje pauze, tog dana održan prvi radni sastanak predstavnika Ministarstva i Radne grupe za izradu Zakona o radiodifuziji, kome su prisustvovali i predstavnici OEBS-a i Saveta Evrope. Navodimo iz saopštenja: „Radna grupa je predstavnike Ministarstva obavestila da je do sada urađeno dve trećine Zakona o radiodifuziji. Ministarstvo kulture i OEBS su pozvali Radnu grupu da, u što kraćem roku, dovrši izradu pomenutog zakona. Dogovoreno je da će se na sastanku sledeće nedelje, u Ministarstvu kulture, kada budu prisutni svi članovi Radne grupe, precizirati termini i načini završetka ovog zakona.”

Prema informacijama koje monitoring tim poseduje, izrada Zakona o radiodifuziji neće biti nastavljena u okviru Ministarstva kulture, nego pod okriljem OEBSa. Razlog je nezadovoljstvo članova radne grupe što nisu konsultovani povodom i prilikom izmena dva važna medijska zakona, Zakona o radiodifuziji (iz maja 2009.) i Zakona o javnom informisanju, što je, po njihovom mišljenju, Ministarstvo moralo da uradi. Članovi radne

grupe osećaju obavezu prema OEBS-u koji je u jednom delu finansirao njihov rad, da ipak dovrše svoj predlog novog Zakona o radiodifuziji.

d) Ministarstvo kulture je u avgustu objavilo rezultate Konkursa za sufinansiranje projekata/programa u oblasti javnog informisanja na jezicima manjina, koji je bio raspisan još 17.01.09, a rok za prijavu je bio do 06.02.09. U obrazloženju Odluke o dodeli sredstava za projekte, koju je 31.07.09. doneo ministar kulture, stoji da je osnov za donošenje njegove odluke, predlog projekata koje treba podržati, koga je stručna Komisija ovog Ministarstva jednoglasno utvrdila dana 17.07.09. Predlog odluke čine programi značajni za ostvarivanje prava građana da objektivno, kvalitetno i pravovremeno budu informisani na sopstvenom jeziku o svemu o čemu postoji interes da znaju, kao i za razvoj kulture dijaloga. Predviđena sredstva u budžetu Ministarstva kulture za namenu ovog konkursa bila su opredeljena u iznosu od 33.000.000,00 dinara. Dodeljena su ukupna sredstva u iznosu od 17.578.604,00 dinara, a podržano je 48 projekata učesnika konkursa - osnivača/izdavača javnih glasila i pravnih i fizičkih lica registrovanih za produkciju televizijskog i radijskog programa, osim osnivača/izdavača štampanih javnih glasila na jezicima nacionalnih manjina koja se finansiraju iz budžeta. Ministarstvo sufinansira projekte najviše do 90% vrednosti projekta, a projekte javnih preduzeća do 50% vrednosti projekta. Odobreni projekti se moraju realizovati preko javnog glasila. Odluku o dodeli sredstava, pogledajte ovde <http://www.kultura.sr.gov.yu/dokumenti/Mediji-na-jezicima%20manjina,-31.07..doc>.

Prema članu 5. Zakona o javnom informisanju, radi ostvarivanja prava nacionalnih manjina i etničkih zajednica u informisanju na sopstvenom jeziku i negovanju sopstvene kulture i identiteta, Republika, autonomna pokrajina, odnosno lokalna samouprava obezbeđuju deo sredstava ili drugih uslova za rad javnih glasila na jezicima nacionalnih manjina i etničkih zajednica. Ministarstvo kulture, kao nadležno za oblast informisanja, planiralo je u budžetu određena sredstva za ove namene i putem konkursa za podržavanje projekata iz ove oblasti, izvršilo dodelu tih sredstava, u skladu sa konkursnim rezultatima.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

6. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma

U avgustu mesecu 2009, OFPS je u periodu od 10.08.09. do 25.08.09, pozvao svakog zainteresovanog učesnika u postupku raspodele naknada ostvarenih iskorišćavanjem fonograma za period 2008. godina, da izvrši uvid u dokumentaciju u vezi sa sprovođenjem tog postupka raspodele po podnetoj prijavi.

Iako se ova odluka ne tiče emitera, objavljivanje ovakvog poziva, na posredan način pokazuje da je ova organizacija počela mnogo transparentnije da radi, nego što je to bio do skoro slučaj. Prema informacijama koje poseduje monitoring tim, ova organizacija je pokazala spremnost za dalje vođenje pregovora sa emiterima, konkretno sa ANEMom. Pregovori će se odnositi na poboljšanje pozicije koju emiteri imaju kod ove organizacije, stimulatивne mere, kao i na tarife koje važe za emitere.

7. SOKOJ, kolektivna organizacija za zaštitu autorskih prava autora muzičkih dela

Zbog studijskih putovanja i godišnjih odmora čelnih ljudi Sokoja, ni u avgustu nije bilo većih aktivnosti ove organizacije, naročito ne spremnosti za pregovore sa emiterima.

REALIZACIJA VLADINIH INTERVENTNIH MERA ZA POMOĆ MEDIJIMA U USLOVIMA KRIZE

a) Jedna od mera iz Vladinog seta interventnih mera za pomoć medijima u uslovima ekonomske krize donetih još 25.06.2009, bila je onemogućavanje rada emitera koji nemaju dozvolu. Vlada se obavezala da će preko svojih nadležnih ministarstava, Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo i Ministarstva unutrašnjih poslova, pružiti pomoć i podršku RRAu i RATELu u sprovođenju odluka kojima se rad nelegalnih emitera sprečava. Međutim, iz navoda u medijima i nezvaničnih izjava predstavnika regulatornih tela, ali i informacija od legalnih emitera, jasno proizilazi da ova mera uopšte nije sprovedena i da regulatorna tela i dalje nemaju odgovarajuću asistenciju nadležnih organa u postupku zatvaranja „piratskih“ radiodifuznih stanica. U međuvremenu, ekonomsko propadanje mnogih emitera se nastavlja, pri čemu je za to, jedan od najvažnijih razloga radiodifuzna „piraterija“. Zakonom o radiodifuziji je u članu 64.a predviđeno pravo RRA da zatraži pomoć MUPa prilikom pečačenja prostorija i radio stanice (predajnika) koje koristi nelegalni emiter. Vladina mera je trebalo da znači da će asistencija MUPa biti obezbeđena, što se još uvek ne dešava. Vladina mera je takođe trebalo da znači da će i svi drugi nadležni državni organi biti efikasniji u obavljanju svojih poslova kojima doprinose uspešnosti borbe protiv „piraterije“ u radiodifuznoj oblasti, ali ni to nije slučaj.

Nesprovođenje ove mere, ukazuje na nedovoljnu rešenost države da spreči dalje ekonomsko propadanje elektronskih medija. Nepružanjem obećane podrške, Vlada istovremeno dovodi u pitanje i ozbiljnost svojih namera da pomogne medijima, ali i sposobnost nadležnih regulatornih tela da obavljaju svoje zakonom utvrđene funkcije. I jedno i drugo nije dobro za medijski sektor.

b) UO RATELa je još 21.07.09. doneo Odluku o privremenom smanjenju naknada za korišćenje radio frekvencija za 5% koje se odnosi na 2009 godinu, nakon čega ju je dostavio Vladi na saglasnost. Ni u julu, ni u avgustu, Vlada nije razmatrala davanje saglasnosti na ovu Odluku.

c) Osim dve mere navedene u julskom izveštaju (smanjene naknade RRA i obezbeđivanje 60 miliona dinara za sufinansiranje projekata u oblasti informisanja), za ostale mere iz Vladinog zaključka i dalje nema konkretnih podataka, niti dokaza, da se uopšte primenjuju, odnosno evidentno je da se ne sprovode.

Stoga Monitoring nalaz o ovom pitanju nije promenjen u odnosu na prošli izveštaj. Ostaje činjenica da ni nakon dva meseca od usvajanja Vladinih mera, većina mera nije realizovana. Paradoks je da su više poštovanja prema Vladi i njenim merama pokazala nezavisna regulatorna tela, koja su odmah preduzela aktivnosti na realizaciji Vladinih preporuka, nego njena ministarstva, pa i sama Vlada. Ovakvim postupanjem, Vlada dovodi u pitanje i iskrenost i smisao svojih mera.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Nedavno usvojenom Strategijom za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, odnosno Akcionim planom koji je sastavni deo Strategije, predviđeno je da se u tekućem kvartalu 2009. godine predloži usvajanje zakona o potvrđivanju Završnog akta Regionalne konferencije o radio-komunikacijama za planiranje digitalne zemaljske radiodifuzne službe u delovima Regiona 1 i 3, u frekvencijskim opsezima 174-230 MHz i 470-862 MHz (RRC-06). Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo, odnosno Vlada Republike Srbije, postupajući u skladu sa Akcionim planom, uputili su predlog zakona na usvajanje Narodnoj skupštini. Akcioni plan, pored toga predviđa da će se u tekućem kvartalu izraditi i Internet portal o procesu digitalizacije. Izrada portala je obaveza Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo.

U međuvremenu, početkom avgusta saopšteno je da će RTS prenositi Sabor trubača u Guči u visokoj (HD) rezoluciji. Radio-televizija Srbije, naime, od 6. aprila 2005. godine sa Avale, i od 29. novembra, iste godine, sa Fruške Gore, emituje paket TV programa u digitalnom formatu koji, sem redovna dva programa RTS, sadrži i Kanal kulture - RTS digital. Ovo emitovanje nesumnjivo je u suprotnosti sa Zakonom o radiodifuziji, kojim je predviđeno da će RTS emitovati program samo na dve mreže (RTS₁ i RTS₂). RTS, sa druge strane, tvrdi da je digitalno emitovanje realizacija njegove zakonske obaveze da obezbedi korišćenje i razvoj savremenih tehničko-tehnoloških standarda u proizvodnji i emitovanju programa i pripreme i u predviđenom vremenu realizuje planove prelaska na nove digitalne tehnologije (član 78.

stav 1. tačka 9. Zakona o radiodifuziji). Poseban problem predstavlja činjenica da RTS-ovo digitalno emitovanje nije u skladu ni sa Strategijom digitalizacije koju je Vlada Republike Srbije usvojila. RTS naime svoj paket TV programa u digitalnom formatu emituje u DVB-T standardu, iako se Vlada Strategijom opredelila za DVB-T2 standard, primenjujući pri tom MPEG-2 standard kompresije, iako se Vlada Strategijom opredelila za MPEG-4 verziju 10 (H.264/AVC).

Na ovaj način u javnosti se kreira konfuzija o tome na koji način će u Srbiji uopšte doći do prelaska sa analognog na digitalno emitovanje, da li shodno Strategiji Vlade, ili pak shodno ambicijama Javnog servisa, očigledno neusaglašenim i sa važećim zakonima i sa usvojenom Strategijom.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Proces privatizacije javnih medija u Srbiji i dalje je u potpunoj blokadi koja traje već više od godinu i po dana. Četiri javne radio i televizijske stanice iz Kragujevca, Novog Pazara, Niša i Pančeva (Radio televizija Kragujevac, Niška televizija, Televizija Novi Pazar i TV Pančevo) zatražile su početkom avgusta zvanično od nadležnih institucija da ih i definitivno izuzmu iz privatizacije i omoguće formiranje regionalnih javnih servisa. Istovremeno, u Radio Somboru čiji privatizacioni ugovor je raskinut prošle godine, postoje različiti stavovi o načinu na koji bi se status ove kuće imao rešiti. Tako je Siniša Stričević, poverenik Sindikata „Nezavisnost“ Radio Sombora za dnevni list Pravda izjavio da je jedino rešenje u vraćanju radija u krilo prvobitnog osnivača, grada Sombora. Anita Beretić, zastupnica kapitala, sa druge strane, smatra da je privatizacija neminovna, ali da je ovoj medijskoj kući pomoć grada Sombora i opštine Apatin svakako neophodna. Ono što posebno zabrinjava je činjenica da niko od protivnika privatizacije javnih medija i dalje ne govori o najozbiljnijoj posledici blokade procesa privatizacije, o nepostojanju sistemskih mehanizama zaštite programa javnih medija od uticaja vlasti, političkih organizacija ili centara ekonomske moći. Niko od protivnika privatizacije nije ponudio rešenje koje bi ovu zaštitu obezbedilo. Takođe, sama ideja javnog servisa praktično je nezamisliva bez obezbeđenog izdašnog modela finansiranja koji će biti, s jedne strane, makar srednjeročno predvidiv, što bi omogućilo pravljenje razvojnih planova, a sa druge, nezavistan od nepoželjnog uticaja države. Model budžetskog finansiranja lokalnih i regionalnih javnih medija koji postoji u ovom trenutku, upravo je model na čiju izdašnost i srednjoročnu predvidivost niko neće moći da se osloni, uzimajući u obzir opštu neophodnost smanjivanja državnih rashoda. Istovremeno, ovaj model lokalne i regionalne javne medije dovodi u poziciju u kojoj potpuno zavise od dobre volje političara na vlasti, što širom otvara vrata ako ne udvoričkom, ono makar konformističkom novinarstvu i autocenzuri. Ostaje da se tek čuje kakav model finansiranja zagovornici regionalnih javnih servisa predlažu. Do tada,

u vakumu stvorenom blokadom privatizacije, uređivačka i kadrovska politika lokalnih i regionalnih javnih medija, kao i njihov finansijski položaj, ostaju i dalje pod neposrednom kontrolom lokalnih vlasti.

VII ZAKLJUČAK

U posmatranom periodu nije bilo nikakvog napretka u medijskom sektoru. Nije učinjeno ništa da se medijima olakša položaj. Ekonomsko propadanje emitera je nastavljeno, a Vlada pokazuje nedovoljnu zainteresovanost za sprovođenje sopstvenih mera i za pružanje pomoći medijima. Umesto toga, loše promene regulatornog okvira, protiv volje samih medija, su nastavljene, a zbog načina na koji su učinjene i mogućih posledica, značajno doprinose otežavanju situacije u kojoj se mediji nalaze.

Kriza u odnosima medija i vlasti i nepoverenje koje je vlast izazvala nedovoljnom brigom i razumevanjem za medije, mogu značajno usporiti razvoj ovog sektora, od čega zavisi i dalja demokratizacija društva. Najavljena izrada Medijske Strategije je očigledno zakasnela, ali predstavlja šansu za korak napred. Dogovor vlasti i medijskog sektora o prevazilaženju postojećih problema i o pravcima razvoja, sporazumno definisanje ciljeva i prioriteta, koji se žele postići, ali i principa i vrednosti, koji se žele zaštititi, kao i ostalog što podrazumeva strategija, predstavlja ozbiljan zadatak koji prevazilazi mogućnosti samo jednog ministarstva. Zato bi nosilac posla trebalo da bude Vlada, kao garant da će ono što je dogovoreno biti i sprovedeno. U međuvremenu, Vlada bi morala bez odlaganja da obezbedi realizaciju svih svojih mera, čime bi pokazala svoju sposobnost i odlučnost da stvori uslove i povoljno okruženje za razvoj medija.

S druge strane, da bi Strategija bila pravilno formulisana, nužno je da sam medijski sektor jasno definiše svoje zahteve i ponudi rešenja za sva važna medijska pitanja. Da bi u tome uspeli, neophodno je postizanje bolje saradnje unutar samog sektora. To podrazumeva da sva medijska udruženja pokažu veću spremnost da prevaziđu parcijalne interese, kao što to neka već jesu učinila i da svoju energiju usmere ka postizanju ciljeva koji su im ili bi im morali biti zajednički. Tako ujedinjeni povećavaju šanse za uspeh, kako je to dosadašnja praksa i pokazala.